

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Kantajan on näytettävä toteen ne seikat, jotka tukevat kannetta ja vastaajan ne seikat, joihin hän puolestaan vetoaa. Se osapuoli, joka jättää todisteiden esittämättä, kantaa sen riskin, että hänen esittämänsä seikat jäävät näyttämättä.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa? Onko tiettyjen oletusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Tunnustettua seikkaa ei tarvitse näyttää toteen. Lisäksi yleisesti tunnettua tai oikeuden tiedossa viran puolesta olevaa tosiseikkaa ei tarvitse näyttää toteen. Vastanäytön esittäminen on luonnollisesti sallittua.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuutettava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Lakiin sisältyy tältä osin vain säännös, jonka mukaan oikeuden tulee, harkittuaan huolellisesti kaikkia esiin tulleita seikkoja, päättää, mitä asiassa on pidettävä totena. Suomessa sovelletaan niin sanottua vapaata todistusteoriaa, joten kysymys on siitä, että tuomioistuimelle tulee esittää riittävä näyttö.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tiettyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Käytännössä asianosaisten on itse hankittava se näyttö, johon he haluavat vedota. Laki tosin sallii sen, että tuomioistuin myös omasta aloitteestaan päättää hankittavaksi todisteita. Vastoin molempien osapuolten yhteistä tahtoa se ei kuitenkaan omasta aloitteestaan saa määrätä uutta todistajaa kuulusteltavaksi tai asiakirjaa esitettäväksi, jos kysymyksessä on asia, jossa sovinto on sallittu.

Eräissä tapauksissa, kuten isyysasioissa, tuomioistuimen velvollisuutenakin on hankkia kaikki tarpeellinen selvitys.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Todisteiden vastaanottaminen tapahtuu pääkäsittelyssä.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuin voi evätä tällaisen pyynnön muun muassa silloin, kun todiste on asiaan vaikuttamaton tai asia on tältä osin jo selvitetty. Asiaosainen voi niin ikään tehdä todisteiden esittämistä koskevan pyynnön liian myöhäisessä vaiheessa.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Todistelukeinoja ovat asianosaisten, todistajien ja asiantuntijoiden kuuleminen, kirjallisten todisteiden ja asiantuntijalausuntojen esittäminen sekä katselmus.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Todistajan tai asiantuntijan suullisen kuulemisen sekä asiantuntijan kirjallisen lausunnon arvioinnissa ei ole eroa. Todistaja sen sijaan ei saa antaa kirjallista lausuntoa.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Ei ole. Tuomioistuimella on vapaa harkintavalta todisteita arvioitaessa.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Ei.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Pääsääntöisesti todistaja ei saa kieltäytyä todistamasta.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Esimerkiksi asianosaisen aviopuolisolla, kihlakumppanilla ja suoraan etenevässä ja takenevässä polvessa olevilla sukulaisilla, asianosaisen sisaruksilla ja näiden aviopuolisilla tai asianosaisen ottovanhemmilla tai ottolapsilla on oikeus kieltäytyä todistamasta. Lisäksi lakiin sisältyy erilaisia muita tilanteita, joissa todistajalla on oikeus tai velvollisuus kieltäytyä todistamasta.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyvää henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Todistaja, joka ilman laillista syytä kieltäytyy todistamasta, voidaan velvoittaa sakon uhalla täyttämään velvollisuutensa. Mikäli todistaja ei tästä huolimatta suostu todistamaan, tuomioistuin voi määrätä hänet vangittavaksi, kunnes hän suostuu todistamaan.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Tuomioistuimen harkinnassa on, voidaanko esimerkiksi alle 15-vuotiaista tai henkisesti toiminnaltaan häiriintynyttä henkilöä kuulla todistajana.

Eräät henkilöryhmät eivät saa todistaa toimiinsa liittyvissä asioissa, kuten esimerkiksi lääkärit ja oikeudenkäyntiasiamiehet.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Todistajan kuulustelun aloittaa pääsääntöisesti hänet nimennyt asianosainen. Tämän jälkeen vastapuolella on oikeus kuulustella todistajaa. Sen jälkeen tuomioistuin ja asianosaiset saavat tehdä todistajalle kysymyksiä.

Todistajaa voidaan kuulla videoneuvottelua tai muuta sellaista soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa käyttäen, jossa istuntoon osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään, jos tuomioistuin harkitsee tämän olevan soveliaista. Näin voidaan menetellä esimerkiksi silloin kun todistaja on estynyt saapumasta oikeuteen tai hänen saapumisestaan aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia, taikka kun todistaja on iältään alle 15-vuotias. Tietyissä tilanteissa todistajaa voidaan kuulustella myös puhelimitse.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Lakiin ei sisälly suoranaisia ohjeita tällaista tapausta varten. Tuomioistuimen tulee harkintavaltaansa käyttäen päättää, mikä merkitys tällaisella todisteella on.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Kyllä. Asianosaista voidaan kuulustella todistelutarkoituksessa vapaasti, ja riita-asiassa totuusvakuutuksen nojalla sellaisista seikoista, joilla on erityistä merkitystä ratkaistaessa asiaa. Asianosaisen todistelutarkoituksessa antamaa lausumaa arvioidaan samoin perustein kuin todistajankin antamaa lausumaa.

4 Onko kyseinen jäsenvaltio todisteiden vastaanottamista koskevan asetuksen 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti määritellyt muita viranomaisia, joilla on toimivalta vastaanottaa todisteita siviili- ja kauppaoikeudellisia asioita koskevia oikeudenkäyntejä varten asetuksen nojalla? Jos näin on, millaisissa oikeuskäsittelyissä niillä on toimivalta ottaa vastaan todisteita? Voivatko ne pyytää ainoastaan todisteiden vastaanottamista vai voivatko ne myös avustaa todisteiden vastaanottamisessa toisen jäsenvaltion esittämän pyynnön perusteella? Ks. myös todisteiden vastaanottamista koskevan asetuksen 2 artiklan 1 kohdan mukainen ilmoitus.

Suomi ei ole määritellyt muita viranomaisia.

Linkkejä

[Todisteiden vastaanottaminen](#) (Oikeusministeriö)

esite: [Todistajana oikeudessa](#) (Oikeusministeriö)

Päivitetty viimeksi: 15/02/2024

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.